

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra Nederlandistiky

studijní rok 2009/2010

**František Kalda (1888-1969) en het begin van de neerlandistiek
in Tsjechoslowakije**

**František Kalda (1888-1969) and the beginnings of
netherlandism in Czechoslovakia**

Vedoucí práce: Doc. Dr. Wilken Engelbrecht, cand. litt.

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem v ní veškerou použitou literaturu i ostatní zdroje.

Ik verklaar dat ik mijn baccalaureaatsscriptie zelfstandig heb geschreven en dat ik hierin alle literatuurbronnen en andere bronnen heb vermeld.

V Olomouci, 25.4.2010

.....
Veronika Kubešová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Doc. Dr. Wilkenu Engelbrechtovi cand. litt, který je vedoucí katedry nederlandistiky na filozofické fakultě v Olomouci, za vedení mé práce a za čas, který mi věnoval a dále za cenné poznámky k formě i k obsahu práce.

Op deze plaats wil ik de begeleider van mijn scriptie, de heer ass. prof. dr. Wilken Engelbrecht bedanken die hoofd vakgroep nederlandistiek aan de Faculteit Geestenwetenschappen der Palacký Universiteit te Olomouc is, voor de begeleiding van mijn scriptie en de tijd, die hij aan mij heeft geschonken en verder de waardevolle aanmerkingen bij de inhoud en ook vorm van mijn scriptie.

INHOUD:

1.	Inleiding.....	6
2.	De biografie van František Kalda en zijn werking in Praag en in Bratislava.....	7
3.	Het Nederlands in Praag.....	13
	3. 1. Praag.....	13
	3. 2. Het Nederlands in Praag.....	13
	3. 3. Karelsuniversiteit in Praag.....	15
	3. 4. Filosofische faculteit.....	15
	3. 5. De neerlandistiek op de Karelsuniversiteit.....	17
	3. 6. Iets over de geschiedenis van de Praagse Neerlandistiek.....	18
	3. 7. Přemysl Janota en de Nederlandse fonetiek in Praag.....	19
	3. 8. De belangrijke activiteiten van de Praagse neerlandistiek.....	20
	3. 9. Buitenlandse contacten en medewerking.....	21
4.	Het Nederlands in Bratislava.....	23
	4. 1. Bratislava.....	23
	4. 2. Comeniusuniversiteit in Bratislava.....	23
	4. 3. Faculteit Geesteswetenschappen.....	24
	4. 4. Het Nederlands in Bratislava.....	24
5.	De volgelingen van Kalda.....	29
	5. 1. Olga Krijtová en de Nederlandse cultuur in Tsjechië.....	29
	5. 2. Situatie in Slowakije, Júlia Májeková.....	30
	5. 3. Het leven van Júlia Májeková.....	31
	5. 4. Vertalingen en publicaties.....	32
	5. 5. Májeková's vertaalmethode.....	33
	5. 6. De aanpak van Júlia Májeková.....	35
6.	Lijst van de publicaties-Prof. Dr. František Kalda.....	37
	6. 1. Praeteritopraesentia in het Duits en in het Nederlands en de ontwikkeling van hun conjugatiesysteem (de analyse).....	39
	6. 2. Westgermaanse verbuigingen met speciale aandacht voor het Nederlands (de analyse).....	39

6. 3. Louis Leipold (de analyse).....	40
6. 4. Indicatief en conjunctief in het Duits en in het Nederlands (de analyse).....	41
6. 5. Tot de betekenis van vereenvoudigde spelling (de analyse).....	42
6. 6. Tot Nederlandse declinatie (de analyse).....	43
6. 7. Orthoëpie en orthografie van de klinkers en de tweeklinkers in het Nederlands en in het Duits (de analyse).....	44
7. Besluit.....	46
8. Bronnen.....	49
9. Resumé.....	50
10. Annotatie.....	54

1. Inleiding

Toen ik twee jaren geleden het thema van het bachelorwerk koos, had ik niet geheel duidelijk over welk thema ik zou schrijven. Het viel me in om een paar interessante thema's uit verschillende vakken te doen. Het was goed, dat wij in wezen elk thema konden kiezen dat iets te maken heeft met Nederlandistiek, Nederlandse taal, cultuur of het Nederlands.

Later koos ik twee thema's. Ik wist, dat deze twee thema's voor mij juist zijn, omdat ik de noodzakelijke kennis heb. Deze twee thema's waren naar men zei niet voor de verwerking in een bachelorscriptie geschikt. Daarna bood doc. Engelbrecht mij een historisch thema aan - František Kalda (1888-1969) en het begin van de neerlandistiek in Tsjechoslowakije. Ik interesseer me al lange tijd vooral voor de Tsjechische geschiedenis en na het eindexamen van het examenvak geschiedenis wilde ik ook op de universiteit historie studeren. Tenslotte besliste ik om neerlandistiek te studeren. Als studente van de Nederlandse taal interesseerde ik me voor de ontwikkeling van de neerlandistiek in Tsjechië, vooral in Olomouc, maar ik wist bijna niets over de neerlandistiek in Bratislava. Desondanks stemde ik toe en koos ik dit thema voor de bewerking. Eerst was ik bang dat ik niet genoeg bronnen voor het schrijven van het hele werk zou hebben, maar doc. Engelbrecht hielp me bij een groot deel van de bronnen.

In mijn werk zal ik over de ontwikkeling van neerlandistiek in Praag en Bratislava spreken. De hoofdpersoon van dit werk heet **prof. dr. František Kalda**, die voor Praagse en Bratislaafse neerlandistiek de belangrijkste persoon is. Verder zal ik eveneens over de opvolgers van deze belangrijke man, bijv. over Olga Krijtová en Júlia Májeková schrijven. Aan het eind zal ik me met enige werken van Kalda bezighouden (*Over de Nederlandse declinatie, Louis Leipold, Westgermaanse verbuigingen met speciale aandacht voor het Nederlands, etc.*)

2. De biografie van František Kalda en zijn werking in Praag en in Bratislava¹

Aan het begin van mijn werk wil ik iets over de hoofdpersoon van dit thema prof. dr. František Kalda (1884-1969) en over zijn leven en wetenschapswerk vertellen. Volgens mij was hij de grootste persoon van Tsjecho-Slowaakse Nederlandistiek van alle tijden. Deze belangrijke man was de nestor van de Tsjecho-Slowaakse germanistiek en hij werd eveneens als grondlegger van de Tsjecho-Slowaakse neerlandistiek genoemd. Hij stelde de Nederlandse taal aan het Tsjechische publiek voor en dankzij hem werden de Praagse en Bratislaafse Nederlandistiek opgericht.

Prof. dr. František Kalda werd geboren op 11 januari 1884 te Velim (Bohemen) en overleed op gezegende leeftijd van 85 jaar op 7 mei 1969 in Praag. Hij was een uitstekende wetenschapsman en leraar, die o.a. werkte van 1927 tot 1959 op de *Filozofická fakulta univerzity Komenského v Bratislavě* (Faculteit Geesteswetenschappen van de Comeniusuniversiteit in Bratislava). Hij voedde veel leraren en wetenschapsmensen in de studievakken Germaanse en Engelse filologie.

Met de aanstelling van prof.dr. František Kalda in Bratislava begon de germanistiek in Slowakije. Na beëindiging van het gymnasium studeerde deze beroemde man germanistiek en klassieke filologie bij de Karelsuniversiteit in Praag. Hij bezocht ook andere colleges bijv. psychologie, filosofie, geschiedenis en Tsjechisch en dacht later terug aan zijn leraren van de universiteit (aan de professoren Mourek, Kraus, Zubatý, Vrchlický, Čad en František Krejčí). Na het gymnasium en de universiteit werd hij leraar op middelbare scholen in Kolin en Praag (1908). Hij gaf daar les in de vakken Duits, Latijn en Grieks.

Tijdens zijn studie en eerste praktijkervaring toonde hij dat hij neiging had om het vak breder op te vatten, want hij deed niet alleen aan taal, maar ook aan geschiedenis en literatuur bijv. in zijn dissertatie *Z německé literatury* (Uit

---

¹ Gegevens op basis van Elemír Terray, „In memoriam prof. František Kalda,“ *Časopis pro moderní filologii* 51 (1969), p. 239-240, en Viliam Schwanzer, „K sedmdesiatinám Prof. Dr. Františka Kaldu,“ *Časopis pro moderní filologii* 36 (1957), p. 44-46.

de Duitse literatuur, Litomyšl 1911). Nadat hij zijn leraarsbevoegdheid en het doctoraat filosofie had behaald (1909), werkte hij op het gymnasium in Třebíč (1908 –1909), in Čáslav (1909 –1910) en in Litomyšl (1910 –1912). Vanaf 1912 was hij leraar in Praag (Žitná). Zijn collega's waren Gustav Zábom en Jaroslav Šťastný. Hier concentreerde Kalda zich op het praktisch onderwijs van de talen op de universiteiten: in 1916 werd hij lector Duits op de *Vysoké učení technické* (Technische Hogeschool), in 1918 lector van de Nederlandse taal op de *Vysoké učení technické* (Technische Hogeschool), later op de *Vysoká škola obchodní* (Handelsacademie). Vanaf 1919 was hij ook de eerste beëdigde tolk van de Nederlandse taal in Tsjechoslowakije. Uit deze periode dateert zijn gerichtheid op de relatie tussen zijn wetenschappelijk onderzoek en de concrete toepassing die de grond van zijn werken is.

Kalda is de auteur van vele belangrijke werken (hij schreef regelmatig studies, recensies, referaten en beschouwingen), zijn thematiek was breed: Nederlandse en Vlaamse literatuur, Angelsaksische poëzie, notities van reizen naar Nederland en Engeland, studies over de Nederlandse koloniën, pedagogisch-methodische beschouwingen, vertalingen uit het Duits, Engels, Nederlands.

Tot zijn werk behoorde bijv. de eerste studie van de Nederlandse morfologie, waaraan Kalda grote aandacht wijdde *K nizozemské deklinaci* (1914), de verhandeling over Nederlandse dramatische productie *Das niederländische drama* (1914), de Vlaamse letterkunde en haar relatie met het Nederlands, baanbrekende werken op het gebied van de studie van de Afrikaanse taal in de Tsjechoslowaakse Republiek: de Duitse vertaling van Leipolds gedichten in 1914 en de analyse *Louis Leipold* (1920-21) die de eerste verklaring van het grammaticale systeem van de Afrikaanse taal in de Tsjecho-Slowaakse taalkundige literatuur is. Verder horen bij deze periode nog analyses van de Zuid-Afrikaanse volkspoëzie. Kalda bemiddelde omgekeerd ook de Tsjecho-Slowaakse cultuur voor de terreinen die tot zijn wetenschappelijk gebied behoren. Hij verklaarde Tsjechoslowakije aan de Nederlanders met een verhandeling over Comenius *Comenius' vaderland* (1920). Zijn naam was in

Nederland bekend en zijn persoon vormde de brug van de goede verstandhouding en de kennis tussen Tsjechen en Nederlanders.

Op de grond van deze werken deed de germanist Janko aan Kalda de suggestie om zich aan wetenschappelijk werk te gaan wijden. In 1921 habiliteerde Kalda en werd docent² in de Nederlandse taal en literatuur en in 1924 ook in de Duitse filologie bij de Praagse Karelsuniversiteit. In 1927 (als ik op het begin vermeldde) accepteerde Kalda een beroeping als hoogleraar naar de *Univerzita Komenského v Bratislavě* (Comeniusuniversiteit Bratislava) met als opdracht om de Germaanse linguïstiek op de jonge universiteit op te bouwen en hier op deze universiteit werkte tot 1959. De Duitse literatuur werd in deze periode door Prof. Jan Krejčí uit Brno onderwezen. Kalda moest op zijn nieuwe post veel moeilijkheden overwinnen en verzettede daar baanbrekend werk. Zijn Slowaakse studenten kwamen vooral uit arme landbouwers families, die moeilijker toegang tot een hogere opleiding hadden, maar Kalda gaf de voorkeur aan goed werk en nauwgezetheid boven een mooie sociale positie en bezit. Deze genegenheid uitte hij met concrete steun aan en met begrip voor zijn studenten.

Het wetenschappelijke werk van Kalda is rijk en houdt zich bezig met een groot deel van de germanistiek. Zolang hij hoogleraar was, schreef hij studies, beschouwingen en recensies over de problemen van de toemmalige germanistiek. Hij interesseerde zich voor de studie van de Nederlandse taal en literatuur, de geschiedenis van het Nederland en cultuur en ook het Afrikaans. Hij is de auteur van de habilitatie-dissertatie *Západogermánská flexe ze zvláštním zřetelem k Nizozemštině* (Westgermaanse verbuigingen met speciale aandacht voor het Nederlands, 1921), dit werk was volgens mij heel belangrijk voor hem, omdat daarna hij docent werd en ook van werken over de germanistiek. Opmerkelijk is ook zijn studie die hij in het Nederlands schreef *Over den ontwikkelingsgang van de verbuiging de germaansche zelfstandige naamwoorden* (1923). De verhandeling *K plurálu praesentis v Heliantu* (Over

---

² Deze titel komt overeen met de Duitse en Oostenrijkse *Privatdozent* en is vergelijkbaar met een geassocieerde hoogleraar.

de pluralis van het presens in de Heliant) diende tot in de jaren zestig als inleiding tot de studie van de Duitse dialecten. De gelijkenissen en verschillen tussen het Duits en het Nederlands moedigen hem aan tot de bestudering van de ortoëpie en orthografie op grond van de vergelijking. Met de hulp van zijn analyses overtuigde hij zich ervan dat de spelling aan de uitspraak moet worden aangepast, zodat door de orthografie de gewenste richting wordt aangegeven.

Over deze vragen dacht prof. Kalda na in zijn studies *Ortoepie a ortografie samohlásek a dvojhásek v němčině a nizozemštině* (1931), *S – klanken en s – letters in't Duitsch en Nederlandsch* (1927) en *Vereinfachte Rechtschreibung oder vereinfachte Schriftsprache* (Linguistica Slovaca 1939/40). In het geschrift *Zum System der niederlandischer Mutae* (1994) is hij bezig met soortgelijke problematiek. Het geschrift *Infinitiv dnešních jazyků germánských* (1929) en ook de studie *Praeterito-praesentia v němčině a nizozemštině a vývoj jejich konjugačního systému* (1936) worden als een belangrijke bijdrage aan de studie van de algemene Germaanse morfologie gezien. Deze twee geschriften kwamen uit de serie van de geschriften van de Faculteit Geesteswetenschappen van de Karelsuniversiteit. Onder de algemene Germaanse werken kunnen wij ook andere studies rangschikken bijv. *Historický nástin severských řečí* (1929), *Beiträge zur deutsch-niederländischer Lexikologie* (1929) en *Indikativ a konjunktiv v němčině a nizozemštině* (1939).

In de laatste jaren van zijn leven werkte prof. Kalda aan een uitgebreid werk over de morfologie van het Duitse werkwoord. In de kring van de moderne filologen te Bratislava refereerde hij meermaals over de resultaten van zijn onderzoek. Hij was een voortreffelijke specialist in de sfeer van de Germaanse taalkunde en publiceerde enige literair-historische studies. De belangrijkste zijn zijn dissertatie *Lessings Prinzipien in Kleisos und Leutholds Penthesilea* en ook de studie *H. Leuthold als Epiker*. Prof. Kalda was vooral bezig met de oudere periode van de literatuur. In de studie *Zur niederländischer und Sagenepik des Mittelalters* verschijnen veel originele gedachten. Prof. Kalda was ook een goede vertaler en organisator van de studie van de Faculteit Geesteswetenschappen. In enkele artikelen die in *Pedagogický sborník* gepubliceerd werden, kritiseerde hij het toenmalige leerplan van de

universiteit en in de studie van het Duitse taal verzocht hij om de logische classificatie en indeling van de leerstof.

Het wetenschappelijke en universitaire werk van Prof. Kalda werd de hele tijd door een brede en gevarieerde ervaring begeleid die invloed op zijn gedrag had. Hij was de medewerker in de *Naučné slovníky* (Leerwoordenboeken), hij werkte vanaf 1920 in de internationale parlementsdiens, verder werkte hij als externe werker voor de Ministeries van Buitenlandse Zaken, Onderwijs, Handel, Defensie en het Tsjechoslowaakse Rode Kruis, ook als Nederlandexpert, hij gaf lezingen en cursussen Nederlandse taal en literatuur (1923, 1931/32), hij bracht het Nederlandse publiek in kennis van de Tsjecho-Slowaakse taal en cultuur in zijn *O vyučování Nizozemců češtině* (1923).

Als vertegenwoordiger van de *Universita Komenského* was hij aanwezig bij het 300e jubileum van de oprichting van de Universiteit van Amsterdam en in 1932 werkte hij als professor in de Faculteit Geesteswetenschappen in Poznań, waar hij de lezingen en oefeningen Nederlandse taal en germanistiek gaf. Prof. Kalda werd benoemd tot professor (1931). Hij oefende belangrijke functies in de *Univerzita Komenského* uit, hij was decaan (1933-34), prodecaan (1934-35), directeur van het Germaanse en ook Engelse seminarie, verder ook lid van wetenschappelijke instituties en verenigingen (als medeoprichter, lid van het bestuur en ondervoorzitter van *Ústav skandinávský a nizozemský* (Scandinavisch en Nederlands Instituut), als lid van *Slovenské jazykovědecké společnosti* (Slowaakse taalkundige vereniging) vanaf 1940, *Československé národní rady badatelské* (Tsjecho-Slowaakse onderzoeksraad) vanaf 1946. *Umělecké a vědecké rady* (Kunst- en Wetenschapsraad) vanaf 1947. Hij was docent van de Duitse taal in de pedagogische academie (1936-40).

Vanaf 1938 vergrootte Kalda zijn werkgebied tot het oude Engels, dat hij ongeveer 10 jaren onderwees. Bovendien deed hij de studie van het Nederduits opleven en bracht zijn oude interesse voor het Nederduits op jongere medewerkers over. In deze samenhang attendeerde hij op belangrijkheid van een analyse van het Frankische dialect (Engels) en hij maakte de methode van

de moderne dialectologie toegankelijk dankzij een uitvoeringe analyse van dit werk.

3. Het Nederlands in Praag

3.1. Praag

Praag is de hoofstad van Tsjechië en ook de grootste stad van het land. Praag ligt in het midden van Tsjechië aan het rivier Moldau (Tsjechisch: Vltava), in de provincie Midden-Bohemen. Praag is de zetel van veel staatsinstututie en veel andere organisaties en bedrijven. Praag is ook de zetel van de regering, hier is de residentie van de president en hier zijn ook de centrale staatsorganen. Hier bevindt zich ook het hoogste gerechtshof en verdere belangrijke instellingen. Praag heeft zich gedurende ongeveer 11 eeuwen ontwikkeld tot zijn huidige uiterlijk. Als historische metropool van Bohemen was Praag de residentiestad voor koningen, vorsten en keizers en ook de hoofstad van de Tsjecho-Slowaakse Republiek.

Tegenwoordig heeft Praag een oppervlakte van 496 km² en er leven 1 226 697 inwoners.³ Het gebied van de hele metropool had in 2004 volgens de gegevens van Eurostat 1 964 750 inwoners. Praag is een van de mooiste steden van Europa. Het historische centrum van de stad met het uitzonderlijke panorama van de Praagse Burg is een monumentenreservaat van de UNESCO. Het is het grootste burchtkomplex ter wereld. De historische kern van de stad en de vele monumenten verlokken per jaar de miljoenen toeristen uit hele wereld. Daarom is Praag een van de geliefdste steden voor de toeristen in Europa.⁴

3. 2. Het Nederlands in Praag

De eerste systematische studie van de Nederlandse cultuur begon in Tsjechië met de oprichting van het Nederlandse lectoraat op de *Vysoké učení technické* (Technische Hogeschool) in 1918 door František Kalda (1884-1969), die Duitse taal en klassieke filologie studeerde op Karelsuniversiteit in Praag. Hij werd terloops ook de leraar op middelbare scholen in Praag (1908) en in

---

³ Gegevens Tsjechisch Bureau voor Statistiek ČSÚ, 30 september 2008.

⁴ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Praha> (8.2.2009)

Kolin. In 1916 werkte Kalda op de *Vysoké učení technické* (Technische Hogeschool) als lector Duits en twee jaren geleden op hetzelfde hogeschool als lector van de Nederlandse taal. In 1921 was waarschijnlijk het begin van de studie van de Nederlandse taal in de Tsjechoslowaakse Republiek, omdat Kalda naar Praag kwam. Dankzij Kalda's organisatie van de Nederlandse sectie op de vakgroep van Duitse filologie op de Karelsuniversiteit. Deze sectie bestond tot de sluiting van de universiteit tijdens de Tweede Wereldoorlog in 1939 en de sectie werd na de Tweede Wereldoorlog in 1945 vernieuwd.⁵

Kalda's habilitatie-dissertatie *Západogermánská flexe se zvláštním zřetelem k Nizozemštině* (Westgermaanse verbuigingen met speciale aandacht voor het Nederlands) veroorzaakte veel belangrijke studies op het gebied van vergelijking van de Duitse en Nederlandse werkwoorden. Hij schreef natuurlijk vele andere interessante studies waarin hij de Duitse en Nederlandse taal vergelijkt en de Nederlandse taal aan het Tsjechische publiek voorstelt. Zijn belangrijkste interesse was de Duitse filologie. Het is interessant dat de Praagse vakgroep onafhankelijk van de vakgroep in Leipzig (Duitsland) begon te bestaan. De vakgroep in Leipzig was de moeder van meeste andere Midden-Europese vakgroepen.

Het Praagse lectoraat bestond in dezelfde tijd met de gelijke vakgroep in Bratislava dat de tweede grootste stad in Tsjechoslowaakse Republiek was. Hier was het ook Kalda die in 1927 op de nieuwe *Univerzita Komenského* de vakgroep van de Duitse en Engelse filologie oprichtte. Een van de hoofdredenen voor zijn beslissing deze positie te accepteren was ook de mogelijkheid om de Nederlandse taal voor te stellen. Toen Slowakije tijdens de Tweede Wereldoorlog formeel een onafhankelijke staat was en veel Tsjechen het land moest verlaten, kon Kalda met het werk in Bratislava doorgaan, waar hij tot zijn pensioen in 1959 bleef.

---

⁵ Gegevens op basis van Wilken Engelbrecht, „150 years of Netherlandism in the Czech Republic”, in: (ed.) M. Kapustki e.a., *Niederlandyzm na Śląsku i w krajach ościennych*. Wrocław 2003, p. 390-397.

Daarna werd de studie van de Nederlandse taal in Bratislava pas in oktober 1990 vernieuwd. Kalda's interesse ging uit naar filologie en historische linguïstiek. Zijn opvolgers in Praag kozen ook deze richting: Bohumil Trnka (1895-1984), een specialist Engels en een van oprichters van de Praagse Linguïstische Kring, die de vakgroep na Kalda's vertrek naar Bratislava in 1929 overnam. En mevr. Vorrink, die lector van de Nederlandse taal na de Tweede Wereldoorlog werd en zij ging tot jaar 1949 door.

Linguïstiek was een van de hoofdpijlers van de Tsjechische Nederlandistiek en linguïstiek is ook nog steeds verbonden met de naam van een geweldige linguïst, Přemysl Janota (1926-2008), hij was een van de beste fonetici in Europa en hij was tegelijk ook de vice-president van de internationale vereniging van fonetische wetenschappen. Hij studeerde de Engelse taal en filosofie in Praag en na de Tweede Wereldoorlog studeerde hij ook fonologie in Amsterdam. In 1948 nam hij het lectoraat van de Nederlandse taal in Praag van Vorrink over. Zijn hoofdmedewerkster was Olga Krijtová (*1931). Zij ondersteunden de afdeling tijdens de donkere jaren van het communistische regime. Vanaf de Praagse lente in 1968 is de Nederlandse taal een hoofdvak in de vorm van een vijfjarige masterstudie. Volgens mij horen hij en Olga Krijtová bij de belangrijkste Kalda's opvolgers, daarom zal ik over deze twee personen later in mijn werk spreken.

3. 3. Karelsuniversiteit in Praag⁶

De *Univerzita Karlova* of Karelsuniversiteit in Praag is de belangrijkste Tsjechische hogeschool, een van de oudste Europese universiteiten, gesticht in 1348, de oudste in Midden-Europa. De Karelsuniversiteit wordt door 17 faculteiten gevormd die vooral in Praag zetelen, twee faculteiten zetelen in Hradec Králové en één faculteit in Plzeň.

---

⁶ Gegevens op basis van http://cs.wikipedia.org/wiki/Univerzita_Karlova (15.2.2009)

3. 4. Filosofische faculteit⁷

De *Filozofická fakulta* of Faculteit Geesteswetenschappen (met de afkorting FF UK) is de een van vier oorspronkelijke faculteiten van Karelsuniversiteit in Praag en de tweede grootste faculteit in Tsjechië. In de periode van de oprichting van de universiteit was zij als *artistische faculteit* de basisopleiding voor alle studenten. De naam *filozofická*, letterlijk *filosofische* faculteit, hangt samen met het feit dat in het verleden de filosofie breder dan vandaag de dag als een toegang tot de hele wetenschap en letterlijk als “liefde voor de wijsheid” werd begrepen.

De Faculteit Geesteswetenschappen ontstond dus als de Faculteit Vrije Kunsten in het kader van de universiteit dankzij het stichtingsdocument van 7 april 1348. Keizer Karel IV beijverde zich om van het Tsjechische koninkrijk het centrum van het Heilige Roomse rijk te maken en hij legde grote nadruk op de opleiding in de Praagse metropool. Aanwezigheid van een universiteit betekende culturele groei en ook razante sociale beweging in de maatschappij. In 1366 schonk keizer Karel IV aan de meesters van de vrije kunsten het eerste Praagse studentenhuus, het *Karolinum*. De faculteit vrije kunsten vormde het profiel van de hele hogere opleiding, omdat het merendeel van de intellectuelen uit deze periode hun studie steeds hier afsloten. Tot de voorrechten van de faculteit behoorde het recht om master- en doctorstitels te verlenen die aan de dragers het recht gaven om aan verschillende Europese universiteiten te doceren.

Na de hussietenoorlog begin vijftiende eeuw werd de faculteit vrije kunsten voor twee eeuwen de kern van hele universiteit. Vanaf de 17^e eeuw begon de faculteit als *filosofische faculteit* te worden aangeduid en tot halverwege de 19^e eeuw vervulde zij de taak van een faculteit, waarvan het programma de hoge opleiding voor de aanstaande studenten van andere faculteiten verleende, zodat iedereen aan deze faculteit moest afstuderen. Het onderwijs aan deze universiteit en haar werking hadden een grote invloed op de vorming van de universitaire traditie en op de hele Tsjechische beschaving.

---

⁷ Gegevens op basis van <http://www.cuni.cz/dok/historie.php> (15.2.2009)

Vanaf de 18^e eeuw konden er behalve filosofie ook esthetiek worden geleerd, verder pedagogiek, mathematica, natuurwetenschappen, ingenieurswetenschappen, economie en historie. In de 19^e eeuw begonnen de filologische vakken als Tsjechisch, Engels, Italiaans, Frans en Hebreeuws op te komen. In de tweede helft van de 19^e eeuw (in 1897) werden de studievakken van de filosofische faculteit ook voor vrouwen opengesteld. De belangrijkste personen uit de geschiedenis van de filosofische faculteit zijn Jan Hus (1371-1415), Bernard Bolzano (1781-1848), Tomáš Garrigue Masaryk (1850-1937), Jaroslav Goll (1846-1929), Jan Mukařovský (1891-1975), Bedřich Hrozný (1879-1952), Josef Pekař (1870-1937), Jan Patočka (1907-1977), Václav Černý (1905-1987).

In 1882 werd de faculteit in een Tsjechische en Duitse faculteit verdeeld. In 1920 werd de natuurkundige faculteit zelfstandig. In 1939 werd de faculteit door de nazi-bezitters gesloten. Deze sluiting was verbonden met brute vervolging van studenten en professoren. Na de bevrijding in 1945 beleefde de filosofische faculteit een paar vruchtbare jaren die in 1948 door het aantreden van het communistische regime gewelddadig werden beëindigd. Door deze verandering daalde het prestige van de universiteit snel, omdat veel belangrijke pedagogen moesten weggaan en op de universiteit de onzinnige marxistisch-leninistische vakken werden ingevoerd. In zestiger jaren van de vorige eeuw begon de faculteit zich langzaam voor de belangrijke personen van deze periode te openen. Maar alle hoop werd verijdeld door de Sovjetbezetting in 1968. Tegen deze bezetting protesteerde een student van deze faculteit Jan Palach die zichzelf levend verbrandde. Na het einde van het communistische regime in 1989 werd de faculteit een van de meest prestigieuze universiteitsinstellingen in de Tsjechische Republiek. De faculteit geesteswetenschappen heeft een zevenhonderdjarige traditie en ook internationaal een uitstekende naam.

3. 5. De neerlandistiek op de Karelsuniversiteit⁸

Ik denk dat de prominentste man van de neerlandistiek op de Karelsuniversiteit professor František Kalda is. Naar Praag kwam hij in het jaar 1921 en hier gaf de eerste lessen van de Nederlandse taal. Behalve Kalda werkten op deze universiteit ook andere wetenschappers, over wie moet ik spreken bijv. professor Bohumil Trnka (hij is de auteur van het eerste leerboek *Nederlands voor Tsjechen* (1939), dit boek werd later door Olga Krijtová bewerkt), professor Přemysl Janota, professor Josef Polišínský en docent Olga Krijtová.

3. 6. Iets over de geschiedenis van de Praagse Neerlandistiek⁹

Voor de Tweede Wereldoorlog konden de studenten de Neerlandse taal in Praag bij mevrouw M. J. Vorrink studeren. Zij begon hier met een cursus Nederlands. Omdat zij buitenlandse was, moest zij in 1949 het land en eveneens de universiteit verlaten. Daarna nam Přemysl Janota haar lessen over.

Eerst werd Nederlands als bijvak gegeven, dat was tussen de jaren 1948-1968. Als hoofdvak kon het bij wijze van uitzondering in de laatste studiefase gevolgd worden (dat was vanaf de Praagse lente in 1968). Het is interessant, dat op deze manier bijvoorbeeld ook Olga Fuchsová (later Krijtová) afstudeerde. In deze tijd was ook Hans Krijt als moedertaalspreker van Nederlands voor een korte tijd aan de faculteit werkzaam. Hij maakte hier kennis met Olga en Later zou hij met Olga Fuchsová trouwen.

Toen ik de historie van de Praagse neerlandistiek bestudeerde, kwam ik enkele vooraanstaande figuren tegen. Bijvoorbeeld František Kalda (1884-1969), die in 1918 aan de Technische Hogeschool te Praag een vakgroep Nederlands oprichtte. Hij is volgens mij de belangrijkste man van de

---

⁸ Gegevens op basis van Neerlandica III., Aspecten van de extramurale neerlandistiek (2008), p. 103-106

⁹ Gegevens en citaten naar Jitka Růžicková: „Het Nederlands in Praag,“ *Ons Erfdeel* 37 (1994), p. 616-620.

Tsjechische neerlandistiek en auteur van vele publikaties, o.a. over het Afrikaans. De verdere persoon, die vermeldenswaardig is, professor Bohumil Trnka (1895-1984), anglist, structuralist en medeoprichter van de wereldberoemde Praagse linguïstische kring (1929) en ook de auteur van het eerste leerboek Nederlands.

Later kwam hij op het idee om de kleine Germaanse talen als bijv. de Nederlandse taal op het niveau van het Engels en Duits te stellen. Zoals heb ik gezegd is sinds 1968 het mogelijk in Praag Nederlands als hoofdvak te studeren. Olga Krijtová en Přemysl Janota waren de personen, die in deze periode een vijfjarige filologische studie Nederlands verzorgden, dat hield in: alle colleges, seminaria, studiematerialen en examens met betrekking tot de Nederlandse taal en literatuur.

3. 7. Přemysl Janota en de Nederlandse fonetiek in Praag

Verdere vooraanstaande persoon van de Praagse neerlandistiek is Professor dr. Přemysl Janota. Deze man werd geboren in 1926 te Praag. Hij was de medeoprichter van de neerlandistiek als hoofdvak op de Karelsuniversiteit en tegelijk volgde hij op Praagse universiteit de studies Engels en filosofie. Na de oorlog vertrok hij naar buitenland en verbleef in Walcheren. Daar werkte hij als hulp en bracht enige tijd in Nederland door. Hier in Nederland studeerde Janota behalve neerlandistiek en ook fonetiek op de Gemeentelijke Universiteit in Amsterdam bij Louise Kaiser. In 1948 kwam hij naar Praag terug en nam het Nederlands in Praag over.

Přemysl Janota kreeg in 1969 het aanbod, dat hij gastcolleges aan de universiteit in Nijmegen kon geven. De situatie herhaalde zich, met verschil dat de persoon in kwestie deze keer van de hele zaak op de hoogte was. De Tsjecho-Slowaakse overheid maakte problemen, stond Janota's uitreis niet toe en gebruikte als argument, dat hij niet gemist kon worden. Hij was geen lid van de partij en dat was zijn nadeel, daarom kon hij in die jaren niet aan

buitenlandse colloquia deelnemen. *‘Přemysl Janota hield zich echter, net als Olga Krijtová, aan de lijfspreuk „men moet roeien met de riemen die men heeft“ en roeide flink. Van zijn hand verscheen een reeks publikaties over de fonetiek in het algemeen (b.v. Personal Characteristics of Speech, 1977), over de Nederlandse fonetiek, en belangwekkende artikelen over o.a. spraakvorming bij sprekers met een gehoorstoornis.’*¹⁰ Hij bracht ook leermiddelen uit, waaronder computerprogramma’s voor het doceren van Nederlands.

Přemysl Janota verrichtte in deze tijd vele belangrijke functies, hij was foneticus, vice-president van de International Society of Phonetic Sciences, voorzitter van de fonetische sectie van het Tsjechisch taalkundig genootschap en tegelijk lid van verscheidene internationale verenigingen. Hij mocht pas na 1989 de titel van professor ontvangen. Begonnen in 1948 en alleen met een korte pauze actief tot aan zijn dood in 2008, verzorgde hij de universitaire studie Nederlandse taal in Praag en hij kon namelijk echt niet gemist worden. Ik denk, dat Janota tot de prominente personen van de Tsjechische neerlandistiek behoorde, omdat hij in 1949 het lectoraat van de Nederlandse taal in Praag van Vorrink overnam en hij de medeoprichter van neerlandistiek als hoofdvak was. Hij was eveneens de auteur van de tweede druk van een klein Nederlands-Tsjechisch en Tsjechisch-Nederlands woordenboekje (dit woordenboekje werd in 1984 verschenen). De auteurs van eerste druk waren Olga Krijtová en Hans Krijt.

3. 8. De belangrijke activiteiten van de Praagse neerlandistiek¹¹

De Praagse neerlandistiek had en heeft vele belangrijke activiteiten. Ik moet minstens een paar activiteiten vermelden. Bijv. in 1989 verscheen in Praag het eerste handwoordenboek Nederlands-Tsjechisch (dit woordenboek werd door de auteurs F. Čermák en Z. Hrnčířová geschreven en bevat ca. 55.000 trefwoorden). De oude uitgave werd bewerkt en daarna in februari 1997

---

¹⁰ Růžičková 1994:619.

¹¹ Gegevens op basis van Neerlandica III., Aspecten van de extramurale neerlandistiek (2008), p. 103-109.

verscheen de nieuwe bewerkte uitgave van dit woordenboek maar hier is nog de spelling volgens de *Woordenlijst der Nederlandse Taal* uit het jaar 1954 aangehouden. Een deel van het woordenboek is ook een grammaticaal overzicht van het Nederlands (auteur František Čermák). Volgens mij was het goed voor de studenten van de Nederlandse taal, omdat zij zich beter in grammatiek konden oriënteren. Verder neemt de Praagse neerlandistiek al sinds 2006 deel aan het interessante project parallelle corpussen. Dit project wordt door het instituut van het Tsjechische Nationale Corpus georganiseerd. Aan het onderzoek doen 25 talen mee.

En hoe groot is de interesse van de studenten op de Praagse universiteit neerlandistiek te studeren? Bijv. in 2007 begonnen 30 nieuwe studenten bij de Praagse neerlandistiek te studeren. De studie heeft een algemene filologische gerichtheid. Verder studeerden hier in 2008 nog in de derde jaar 21 en in vijfde jaar 13 studenten (dat is het aantal van de studenten behalve de nieuwe eerstejaars studenten). Alle studenten kozen neerlandistiek als hoofdvak, enkele studenten besloten deze taal in combinatie met een ander vak te kiezen, anderen studeren Nederlands in het eenvakstudieprogramma. Ik moet eveneens de belangrijke personen van de Praagse neerlandistiek vermelden bijv. promovenda Lucie Sedláčková en dr. Ellen Krol. Deze personen zetten de traditie van de Praagse neerlandistiek voort. Bijv. Dankzij Ellen Krol werd de colloquium *Praagse Perspectieven* georganiseerd (in oktober 2002). Deze colloquium duurde 2 dagen en de programma was *Reisteksten als onderzoeksobjecten* en *Debatteren in vrijheid*. Daarna in november 2003 werd ook het colloquium *Praagse Perspectieven 2* plaatsgevonden. Hier konden de openbaarheid vijf lezingen op het gebied van Nederlandse letterkunde en drie op het gebied van taalkunde bezocht. Natuurlijk in volgende jaren werden ook verdere colloquia plaatsgevonden.

3. 9. Buitenlandse contacten en medewerking

De studenten van de Praagse neerlandistiek kunnen (zoals op andere universiteiten en ook in de Palacky Universiteit) naar het buitenland gaan en

hier op een buitenlandse universiteit studeren in het kader van verscheidene studieprogramma's bijv. ERASMUS en CEEPUS. De Praagse vakgroep heeft contracten met de buitenlandse universiteiten van Utrecht, Amsterdam (Vrije universiteit in Amsterdam), Leiden en Nijmegen. In België werkt deze vakgroep samen met de universiteiten in Gent, Brussel en Luik. Dankzij het CEEPUSprogramma hebben de studenten de mogelijkheid op Midden-Europese universiteiten te studeren en ook de nieuwe staten, volken en culturen te leren kennen. De studenten reizen het vaakste naar Wenen, maar ook naar andere Midden-Europese universiteiten bijv. in Polen en Hongarije. Eerder nam deze vakgroep in de jaren zestig aan het Tempusprogramma deel en de elite studenten verbleven enige tijd aan de universiteit in Utrecht.

Behalve aan deze programma's nam de Praagse vakgroep ook aan een ander internationaal samenwerkingsproject deel. Dit interessante internationale project heet *Oude Nederlandse drukken in de bibliotheken van Praag, Olomouc en Wroclaw*. De eerste fase van dit project verliep in Praag. Hier werd begonnen met een oriënterend onderzoek in de bibliotheken. Daarna werden deze bibliotheken vergeleken. Verder na dit verloop werd het Klementinum, de Nationale Bibliotheek van Tsjechië onderzocht. Endelijk werden 3 banden in het Nederlands, 119 in het Latijn, 5 in het Duits, 53 in het Frans, 4 in het Italiaans gevonden en ook de banden, die in andere talen geschreven werden (Hebreeuws, Grieks, of bijvoorbeeld combinaties van Hebreeuws en Latijn, Perzisch en Latijn, Arabisch en Latijn etc.)

Ik denk, dat de Praagse neerlandistiek een glansperiode beleeft en een intensief leven leidt. Bijv. in maart 1997 werd aan deze vakgroep 75-jarige jubileum gevierd met tientallen gasten uit Nederland, België en de regio Midden- en Oost Europa. Het was een symposium, die bij gelegenheid van het beschermheerschap van de decaan van de filosofische faculteit in het gebouw Mánes plaats vond. In september 2007 werd het 85-jarige jubileum gevierd met een regionaal colloquium van de Centraal-Europese neerlandistiek.

4. Het Nederlands in Bratislava

4. 1. Bratislava

Bratislava is de hoofstad en ook de grootste stad in het Slowakije (tot 1919 in de Slowaakse taal „Prešporok“). Deze stad is het centrum van de provincie Bratislava en een historische metropool. Bratislava ligt op beide oevers van de rivier Donau, in het zuidwestelijke gedeelte van het land, bij de grenzen met Hongarije en Oostenrijk. In deze stad leven er 426 091 inwoners. Het Bratislaafse symbool is de Bratislaafse burcht.

4. 2. Comeniusuniversiteit in Bratislava¹²

De *Univerzita Komenského v Bratislavě* (Comeniusuniversiteit in Bratislava) is één van de oudste Slowaakse universiteiten. De universiteit werd in 1919 opgericht en had een bijzondere betekenis voor de ontwikkeling van opleiding, wetenschap en cultuur in het Slowakije. Voor het eerst sinds lange tijd hadden de Slowaken een eigen hogeschool die de mogelijkheid gaf om de hoogste opleiding in de moedertaal te krijgen. In 2007 had de universiteit dertien faculteiten en studeerden hier ongeveer 30 000 studenten.

De geschiedenis

Op 11 juli 1919 werd de wet over de oprichting van de Tsjecho-Slowaakse Staatsuniversiteit te Bratislava van kracht die op 27 juli door de Nationale Vergadering, het parlement werd aangenomen. Op 11 november 1919 werd de universiteit in *Univerzita Komenského* (Comeniusuniversiteit) omgedoopt.

De lezingen vond in de Slowaakse en ook Tsjechische taal plaats. Op de eerste drie faculteiten die geopend werden, werkten vooral Tsjechische professoren (op medische faculteit werkten er 11 Tsjechische professoren, op juridische en filosofische faculteit doceerden er in het begin zelfs alleen

---

¹² Gegevens op basis van
http://cs.wikipedia.org/wiki/Univerzita_Komensk%C3%A9ho_v_Bratislav%C4%9B
(2.3.2009)

Tsjechische professoren. De helft van de Tsjechische professoren vertrokken nog voor het jaar 1939 naar hun oorspronkelijke werkplek. De overige professoren werden na het ontstaan van de zgn. Slowaakse Staat in 1939 verdreven. Vojtěch Tuka werd toen rector van de universiteit. In 1939 werd de universiteit omgedoopt in *Slovenská univerzita* (Slowaakse Universiteit), in 1954 kreeg zij haar oude naam *Univerzita Komenského v Bratislavě* (Comeniusuniversiteit in Bratislava) terug.

4. 3. Faculteit Geesteswetenschappen¹³

De faculteit Geesteswetenschappen is de een van de oudste faculteiten. Deze faculteit ontstond in 1921 met de actieve hulp van professoren van de *Univerzita Karlova* in Praag. Behalve de opleiding van docenten voor het middelbaar onderwijs leidde de universiteit voor Slowakije de eerste professionele wetenschappelijke werkers op.

4. 4. Het nederlands in Bratislava¹⁴

Eerder was Bratislava als Poszony (in het Duits *Pressburg*, in het Tsjechisch *Prešpurk* en in het Slowaaks *Prešporok*) de hoofstad van het Hongaarse Apostolische Koninkrijk en tot 1945 een deels van Hongaarse stad, vanaf 1918 is het de hoofstad van Slowakije, vanaf begin 1993 een onafhankelijke staat. Alleen weinig mensen weten iets over de geschiedenis van het gebouw van de Faculteit Geesteswetenschappen van de *Univerzita Komenského*. Het adres van deze faculteit is Gondova 2. Het is interessant, dat dit gebouw naar men zegt eerder als kazerne werd gebruikt, daarna als bestuurgebouw en vanaf 1945 bevindt zich hier de Faculteit Geesteswetenschappen van de *Univerzita Komenského*.

---

¹³ <http://uniba.sk/index.php?id=253> (2.3.2009)

¹⁴ Gegevens naar Wilken Engelbrecht: „De draad weer opgepakt, Nederlands in Bratislava en Olomouc,” *Neerlandia* 98 (1994), p. 185-187.

De hoofdpersoon van de Bratislaafse neerlandistiek is prof. dr. František Kalda (1884-1969). Hij begon hier met de neerlandistiek. Toen hij de geschiedenis van het Duits doceerde, vermeldde hij in deze lessen over het Nederduits en ook over het Nederlands. In 1928 begon hij, als de eerste Nederlands en Afrikaans in de Bratislaafse vakgroep te doceren. In deze periode schreef hij de studies over Deens-Sleeswijkse en Noordnederlands-Vlaamse taalkundige vraagstukken. Kalda werkte tegelijk bij de Slowaakse afdeling van het Scandinavische en Nederlandse Bureau te Praag. Als de volgende belangrijke persoon van de Bratislaafse neerlandistiek moet ik ook over Júlia Májeková (1919-1991) iets zeggen. Zij was germaniste, slowakiste en maakte een groot deel van de Nederlandstalige literatuur voor haar landgenoten toegankelijk. Deze vertaalster werd door de colleges van Kalda over het Nederlands geïnvloed. Zij kreeg de mogelijkheid in Leiden te studeren. Als vertaalster vertaalde zij ongeveer 28 werken van de beroemde schrijvers (bijv. Mulisch, Coolen, De Vries, Multatuli, Vestdijk, Claus etc.) en tegelijk werd zij redactrice van het uitgeverhuis Tatran. Voor haar vertaling *Bohovia sa vracajú* greep zij in 1974 de prijs van Ján Holý en in 1978 de prestigieuze *Martinus Nijhoffprijs voor vertalingen*. Over Júlia Májeková zal ik nog verder in mijn werk spreken. In 1959 kwam er een eind aan de lessen Neerlandistiek en Afrikaans in Bratislava, omdat prof. Kalda met emeritaat ging.

Toen Wilken Engelbrecht in 1990 op bezoek bij vrienden in Bratislava was, vroeg de scandinavist bij de *Univerzita Komenského* en vice-voorzitter van de vakgroep germanistiek en nordistiek dr. Rudolf Gedeon hem, of hij de heropening van de studie Nederlands hier in Bratislava wilde organiseren. Ook een facultatieve cursus Nederlands voor germanisten werd door hem georganiseerd. Bovendien bood hij het belangrijke contact met de Nederlandse taalunie in Den Haag. Dat was voor de Bratislaafse vakgroep heel belangrijk, omdat de Nederlandse Taalunie een belangrijke culturele institutie is en de ministeries van onderwijs en cultuur van Nederland en Vlaanderen hebben invloed op de ontwikkeling en ondersteuning van het Nederlands in de Slowaakse Republiek. Dankzij deze man kwam in 1993 de delegatie van de

Nederlandse Taalunie ook naar Bratislava. Hij werkte hier tot 1994 en de contacten met de neerlandistiek in Olomouc zijn heel goed. (Hij is ook de oprichter van neerlandistiek in Olomouc en nog steeds de leider daar). Daarna werd Abram Muller lector, hij is een Nederlander die in Bratislava leeft. Later begon hier in september 1996 Paul van den Heuvel te werken. Dat was het begin van de nieuwe geschiedenis van het zelfstandige vak in Bratislava. De volgende belangrijke persoon heet Adam Bžoch. In 1996/98 gaf hij hier colleges literatuur. Naar men zegt is hij op dit moment de enige Slowaakse vertaler van Nederlandstalige literatuur en zijn vertaalwerk is ook bekend. In 1996 kreeg hij de Slowaakse vertalerprijs van Ján Holý en in 2006 de de vertalerprijs van het Nederlands Literair Productie en Vertalersfond. Tot de belangrijke personen moet ik ook Jana Verstraetenová, Markéta Škrlantová en Jana Rakšaryiová rangschikken. Jana Verstraetenová werkte bijv. Als hoofdvoerster met behulp van Markéta Škrlantová, die als nevenvoerster werkte in het kader van de Slowaakse wetenschappelijke programma's VEGA. Deze twee dames zijn eveneens de auteurs van het eerste Nederlands-Slowaaks en Slowaaks-Nederlandse woordenboek.

Hoe groot was de interesse van de studenten om de Bratislaafse neerlandistiek te studeren? Bijv. in 1990 was het aantal alleen vijf studenten en dan steeg het aantal studenten tot rond de veertig in 1994. In het studiejaar 1996/7 ontstonden op de Faculteit Geesteswetenschappen van de Comeniusuniversiteit ook de twee nieuwe combinaties in het programma *tolken en vertalen Engelse taal en cultuur en Nederlandse taal en cultuur* en dan *Duitse taal en cultuur en Nederlandse taal en cultuur*. In dat jaar 1996/7 beginnen er 33 studenten te studeren. Op drie studeerden zij allen de studie met succes af.

De studenten werden in twee groepen (anglisten-nerlandici en germanisten-neerlandici) gesplitst. In het vierde studiejaar moesten de studenten hun afstudeerrichting kiezen en ongeveer de helft van de studenten koos het Nederlands, die zij in het vijfde jaar met de staatsexamens van de afstudeerscriptie afsloten. Na dit studiejaar hadden de studenten geen interesse

in een extra-combinatie met Engelse taal en cultuur en Nederlandse taal en cultuur, daarom werd alleen de combinatie neerlandistiek en germanistiek geopend. De combinatie neerlandistiek en romanistiek werd nooit geopend. In het academiejaar 2001/2 meldden zich voor de combinatie met Duits 98 kandidaten en 14 werden aangenomen. Twaalf van hen studeerden af. De periodiciteit van het openen van het vak werd tot 3 jaar ingekort. De volgende groep begon in 2004/2005 te studeren (17 studenten, van hen stopten 3 studentes na het derde jaar). Deze cyclus fungeert ook in het nieuwe bachelor-master-systeem. Het vak Nederlands werd vaak geopend en dat heeft de grote invloed op het aantal van de aanmeldige studenten. Daarna werden 20 studenten voor de studie aangenomen. Uit het totale aantal van 20 studenten begonnen er alleen 18 met de studie en twee studenten konden niet naar het tweede jaar verder gaan, omdat zij de voorwaarden niet vervulden.

De gegevens zijn in deze tabel weergegeven¹⁵ :

Studiejaren	Aantal aangenomen studenten	Aantal afgestudeerde studenten	Huidig aantal studenten
1996/97	33	30	-
2001/02	17	15	-
2004/05	18	-	Huidig 3 ^e jaar
2006/07	20	-	Huidig 1 ^e jaar

Uit deze tabel vloeit het voort, dat in het studiejaar 1996/97 33 studenten werden aangenomen en 30 afstudeerde. In 2001/2002 was het aantal van de aangenomend studenten laag, 17 studenten, 15 studenten studeerden af. Verder werden er in het academiejaar 2004/2005 18 studenten aangenomen. In het jaar 2004/05 waren zij derdejaarsstudenten.

¹⁵ Neerlandica III. 2008: 122

In het volgende jaar werden 20 studenten aangenomen. Deze studenten studeerden in het academiejaar 2006/07 het 1^e jaar. De eerste studenten, die afstudeerden, hadden goede mogelijkheden om een beroep te krijgen. Enkele studenten werden bijv. tolkers of vertalers. Zij konden ook in Brussel en Straatsburg werken. Andere studenten gaven de voorkeur aan andere posten bijv. bij de radio, in internationale firma's, de ambassade, verzekeringsmaatschappijen en bij banken. Sommigen wilden hun kennis doorgeven en werden de docenten. Voor deze studenten was het niet moeilijk een beroep te krijgen, omdat zij twee talen goed kennen en tijdens de studie kregen zij ervaring en een interculturele competentie en flexibiliteit.

5. De volgelingen van Kalda

5. 1. Olga Krijtová en de Nederlandse cultuur in Tsjechië¹⁶

Olga Krijtová werd in 1931 als Fuchsová in het stadje Nymburk geboren. Deze vrouw wordt de nestor van de Tsjechische neerlandistiek genoemd. Zij kende de Nederlandse cultuur en wilde deze cultuur aan Tsjechen voorstellen. Olga studeerde Tsjechisch en Engels, maar studeerde in het Nederlands af. Toen ze afstudeerde, werd ze docente en vertaalster en zij interesseerde zich vooral voor de Nederlandse literatuur.

In 1956 verscheen haar eerste vertaling en sinds dit jaar vertaalde ze ongeveer tachtig literaire werken uit het Nederlands in het Tsjechisch, o.a. *Van oude mensen de dingen die voorbijgaan* en *De boeken der kleine zielen* van Louis Couperus en het werk van Willem Elsschot. Zonder haar vertalingen zouden wij bij ons de auteurs als Jan Wolkers, Remco Campert, Hugo Raes, Hugo Claus, Johan Daisne, Arthur van Schendel, Annie M. G. Schmidt en anderen niet kennen. Olga Krijtová vertaalde ook historische en biografische romans van bekende Nederlandse auteurs als Johan Fabricius en Theun de Vries. Deze schrijvers waren ook hier in Tsjechië heel populair. Hun vertalingen verschenen dikwijls in hoge oplagen (50. 000-100. 000), maar waren altijd snel uitverkocht. Olga is nog steeds een actieve vertaalster en bovendien is zij voorzitter van de commissie voor het staatsexamen en controleert zij de afstudeerscripties van de studenten van de faculteit Geesteswetenschappen.

Zij werd de lid van de communistische partij als vele andere Tsjechische belangrijke personen en intellectuelen. Na het neerslaan van de Praagse Lente in 1968 trad zij uit deze partij. Daarna had zij grote problemen bijv. ze mocht niet aan buitenlandse symposia deelnemen of geen wetenschappelijke werken publiceren. Omdat zij niet kon publiceren, moest haar vertaling

---

¹⁶ Gegevens en citaten naar Jitka Růžicková: „Het Nederlands in Praag,“ *Ons Erfdeel* 37 (1994), p. 616-620.

van Fabricius *De grote geus* onder de naam van een oudstudente verschijnen en bij de roman *Van oude mensen de dingen die voorbijgaan* is geen naam van de vertaler vermeld.

Later waren er nog meer problemen, enkele Nederlandse schrijvers konden hun werken niet in een communistische land worden uitgegeven (bijv. in het begin S. Carmiggelt, Peskens). Haar essay *De stem van de lage landen, elders vernomen* (1991, IVN-prijs) is bestemd voor de Nederlandse en Vlaamse lezer en dit essay gaat over de verschillende aspecten van het vertalen in het Tsjechisch. Voor haar vertalingen ontving ze in 1969 de prestigieuze Martinus-Nijhoffprijs. In 2005 won zij voor haar vertaling van *De geruchten* van Hugo Claus de prijs voor het beste vertaling van het jaar *Magnesia Litera 2007*.

Zij deed veel voor haar studenten bijv. schreef in de jaren zeventig en tachtig een heel groot aantal syllabi, die over verschillende periodes uit de geschiedenis van de Nederlandse literatuur zijn en in deze syllabi kunnen de studenten veel poëzie vinden. Later in haar *Průvodce dějinami nizozemské literatury* (Schets van de Nederlandse literatuur, 1990) gaf zij een overzicht voor een breder publiek. In de jaren negentig trad zij ook drie keer naar voren als schrijfster van belletristiek. Ze publiceert regelmatig ook de artikelen over de Nederlandse en Vlaamse letterkunde.

Ze heeft een grote familie: zij is moeder van drie zonen, grootmoeder van zes kleinkinderen en tegelijk is zij ook de lid van de Maatschappij der Nederlandse letterkunde en van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letterkunde en later werd ze Officier van Oranje-Nassau. Haar oudstudenten, die allemaal in Praag afgestudeerd, blijven trouw aan haar traditie en de nieuwe generatie van vertalers treedt in haar voetsporen (Petra Schürová, Jana Pellarová, Ruben Pellar, Veronika Havlíková).

5. 2. Situatie in Slowakije, Júlia Májeková¹⁷

In Slowakije heeft de Nederlandse literatuur geen lange geschiedenis. De eerste vertaling uit het Nederlands in het Slowaaks werd in 1944 uitgegeven. Het was de Vlaamse roman *Herman Coene* van Ernst Claes, die door Júlia Májeková werd vertaald. Tot deze periode kon er geen sprake van vertalingen direct uit het Nederlands zijn. Een paar jaar geleden werkten ook andere verdere Slowaakse vertalers, die de werken uit het Nederlands in het Slowaaks vertaalden.

Lucia Doležáľková schrijft in het werk *De vertaalstrategie van Júlia Májeková* over haar vertalingen, over haar leven en ook over Májeková's vertaalmethode. Lucia Doležáľková vindt interessant, hoe Májeková met de Nederlandse taal en cultuur kennis maakte en eveneens hoe zij een vertaling aanpakte. Bij de analyse van Májeková's vertaalstrategie moest Doležáľková zich ook met de problemen bezighouden, die bij het vertalen uit het Nederlands konden ontstaan en hoe deze problemen Májeková kon oplossen.

5. 3. Het leven van Júlia Májeková¹⁸

Júlia Májeková (1919-1991) was een bekende en belangrijke Slowaakse vertaalster, redactrice en tegelijk Germaniste en Slowakiste, die door de colleges van Kalda werd geïnvoled. Zij werd in 1919 in de hoofstad van Oostenrijk Wenen geboren. Hoewel zij in het Oostenrijk werd geboren, bracht zij haar hele leven in Slowakije door. Tussen 1939 en 1944 studeerde ze aan de filosofische faculteit van de *Univerzita Komenského v Bratislavě* (Comeniusuniversiteit in Bratislava). Ze studeerde hier Slowaaks en Duits. Daarna wilde zij naar het buitenland gaan om nieuwe ervaringen te krijgen en vanaf 1942 tot 1943 studeerde zij in Leipzig aan de Duitse universiteit Germanistiek. Volgens Doležáľková was Júlia eerst taalkundige en geleidelijk

---

¹⁷ Gegevens op basis van Lucia Doležáľková, „De vertaalstrategie van Júlia Májeková”, p. 1-5

¹⁸ *Idem.*

kreeg zij de ervaring met de vertalingen. Zij toonde interesse voor het Nederlands tijdens haar studie aan de filosofische faculteit in Bratislava, maar eerder alleen vanuit comparatief oogpunt. Ze absolueerde een postuniversitair opleidingsprogramma in Leiden in de jaren 1947-1948, omdat zij haar opleiding wilde aanvullen. Ze wilde naar Slowakije teruggaan. Toen ze in Slowakije terug kwam, werkte ze als lerares, later als redactrice van de uitgeverij Tatran en als geweldig en succesvol vertaalster. In 1974 kreeg Júlia de hoogste Slowaakse onderscheiding voor vertalers de prijs van Ján Hollý en in 1978 nog de prestigieuze Nederlandse *Martinus Nijhoffprijs voor Vertalingen* voor haar uitzonderlijke levenswerk.

5. 4. Vertalingen en publicaties¹⁹

Júlia Májeková vertaalde ongeveer 28 werken vooral van de Nederlandstalige literatuur van verschillende bekende Nederlandse en Vlaamse auteurs zoals Theun de Vries, Multatuli, F. Timmermans, S. Vestdijk, A. Coolen, A. den Doollaard, L. Couperus, H. Claus, H. Mulisch en anderen. Theun de Vries was ook bij ons in Tsjechië bekend. Ze vertaalde nog andere werken en genres bijv. ook jeugd- en kinderliteratuur van M. Diekman en J. Terlouw, een toneelstuk van M. Dekker, verschillende tv-scenario's van de auteurs bijv. R. van Nie, Joep Meloun en G. de Bruyn. Júlia maakte zelfs vertalingen voor de Slowaakse omroep. Behalve vertalingen uit het Nederlands vertaalde ze ook uit het Duits, haar 19 vertalingen uit het Duits zijn eveneens belangrijk en bekend (J. W. Goethe, G. Keller, Th. Mann, S. Zweig enz.) en onder andere vertalingen en artikelen in tijdschriften en encyclopedieën.

In 1974 kreeg ze voor haar vertaalwerk de Slowaakse *Cena Jána Holého* (Prijs van Jan Holý) en in 1978 de prestigieuze Nederlandse *Martinus Nijhoffprijs voor Vertalingen*. Deze prijs won onder anderen ook Tsjechische vertaalster Olga Krijtová ongeveer tien jaar eerder. Tijdens tien jaar deze twee

---

¹⁹ Gegevens op basis van Lucia Doležáleková, „De vertaalstrategie van Júlia Májeková”, p. 1-5

vertaalsters uit één land maakten de Tsjecho-Slowaakse Republiek beroemd met hun vertaalwerk. Volgens de regels kan deze prijs alleen door een persoon worden ontvangen, die uitstekend met de Slowaakse taal kan werken en moet eveneens goede kennis van vocabulaire. Volgens de Nederlandse jury is Májeková's vertaalwerk en belangrijke bijdrage aan de Nederlandse nationale culturele rijkdom.

5. 5. Májeková's vertaalmethode²⁰

Dankzij de hoeveelheid van haar vertaalwerk en beide prijzen, die Júlia Májeková won, is er een mogelijkheid tot het verrichten van een onderzoek (dit onderzoek werd door Lucia Doležáleková gedaan) naar Májeková's vertaalmethode. Belangrijk voor de analyse waren volgens Doležáleková naar zei zegt de inzichten van internationaal bekende Tsjechische en Slowaakse deskundigen op het gebied van literaire vertalen bijv. Popovič, Levý, Hochel of Hrdlička. Deze inzichten, die met betrekking tot verschillende vertaalstrategieën en mogelijkheden bestaan, waren voor Doležáleková inspirerend.

De vertaalster trof verschillende moeilijke situaties aan: realia en idioom en verder eveneens vreemdtalige passages. Voor een beoordeling en analyse van haar vertaalstrategie werd door Lucía Doležáleková de Nederlandse roman *Max Havelaar* van Multatuli gekozen, omdat in deze tekst verschillende stilistische niveaus voorkomen en deze roman was voor de analyse de juiste. In de uitgangstekst komen er ook veel realia voor die niet alleen voor de Slowaakse ontvanger van de vertaling onbekend zijn, maar ook voor de primaire ontvangers – Nederlandse lezers (deze lezer is ook niet met alle plaatselijke, d. w. z. Maleise realia vertrouwd). Het was niet makkelijk voor de vertaler en Júlia Májeková moest met deze factoren rekening houden.

---

²⁰ Gegevens op basis van Lucia Doležáleková, „De vertaalstrategie van Júlia Májeková”, p. 1-5

Volgens Popovič²¹ spelen drie factoren een belangrijke rol bij de vorming van de vertaalmethode. Factoren van tijd, cultuur en ruimte. Voor de vertalers bestaan volgens Hogel²² de volgende vier mogelijkheden en op deze manier kunnen vertalers de verschillende werken uit een andere culturele ruimte vertalen.

- a) Als hij de primaire betekenis van het werk vertaalt. Het is belangrijk dat de vertaalde tekst op de ontvanger van de vertaling hetzelfde effect heeft als de originele tekst op de primaire ontvanger. Daarnaast moet de ontvanger van de vertaling deze tekst als eigen en nieuw begrijpen. Bij de vertaling moet de vertaler zich naar het principe van modernisering en naturalisering richten.
- b) Als hij een latere betekenis van het werk vertaalt. Hij wil dat de vertaalde tekst voor de ontvanger van de vertaling eigen en nieuw te is. In dit geval gebruikt hij naturalisering en historisering.
- c) Als hij de betekenis van het werk in een andere culturele ruimte vertaalt. Het kan gebeuren, dat de ontvanger van de vertaling deze tekst als vreemd en nieuw zal waarnemen. Dan moet de vertaler modernisering en exotisering gebruiken. Hij beijvert zich om het principe na te komen en te combineren.
- d) Als hij een latere betekenis van het werk in een andere culturele ruimte vertaalt. In dit geval is typisch voor dit principe absolute historisering en exotisering te gebruiken. *'De vertaler draagt volgens Hogel formele kenmerken mechanisch over en negeert hun semantiek.'*²³

De culturele factor speelt bij de vertalingen de hoofdrol en natuurlijk werd de vertaalmethode van Májeková door deze culturele factor beïnvloed. Zij loste vele problematische punten op en moest tussen exotisering en naturalisering kiezen en of in enige gevallen deze principes combineren. Als

---

²¹ Popovič, A., *Teória umeleckého prekladu* (1975), Bratislava: Tatran, p. 176

²² Hochel, B., *Preklad jako komunikácia* (1990), Bratislava: Slovenský spisovateľ, p. 36-37

²³ Doležáleková:4

wij de vertaling met het origineel van de roman vergelijken, kunnen wij op microstilistische elementen letten (bijv. verkeerde synoniemen- of woordkeuze, idioom, een door de uitgangstaal beïnvloede woordvolgorde) en op de macrostilistiek (bijv. realia, tijd en ruimte waar het verhaal plaatsvindt, personages, compositie van het werk).

5. 6. De aanpak van Júlia Májeková

De Slowaakse lezers missen de culturele achtergrond van een Nederlandse lezer en tegelijk hebben geen van beiden over goede kennis van realia met betrekking tot Lebak en Java. Daarom is voor de Slowaakse lezers de vertaalde tekst minder begrijpelijk. Májeková moest voor een beter begrip de methode van exotisering gebruiken en daarna paste zij bij het vertalen deze methode in de praktijk toe, d. w. z. in de vertaling bracht zij eveneens vreemde elementen over, de zgn. exotismen (begrippen in het Maleis, Latijns of Frans), dankzij deze methode maakt de tekst op Slowaakse lezer een exotische indruk. Daarom werden de realia (functies, munten, namen van plaatsen en personages, woordjes in het Maleis) vaak niet vertaald of ze werden alleen (bijv. fonetisch) getranscribeerd. Dat betekent, dat begrippen zoals Tommongong, Radhen Adhipatti, Pangerang of baboe na de transcriptie in het Slowaaks als tumenggung, raden adipati, pangeran en babu voorkomen.

Heel vaak moest Májeková bij vertaling vreemde elementen door elementen uit de doeltaal of doelcultuur vervangen (dat is de toepassing van naturalisering). Bijv. zij verving het Nederlandse begrip *Kappelman* door het Slowaakse begrip *Kocúrkovčan*. Zij gebruikte omvangrijke aantekeningen bij de tekst. Zij wilde onbekende personen, feiten, plaatsen of benamingen en woorden in het Latijn, Engels, Frans of Maleis aan de lezer verklaren. Op deze manier combineerde ze het principe van het vervangen en het behouden van

vreemde componenten, die van de functie afhankelijk zijn en die in de tekst invullen.

In de vertaling komt veel poëzie voor. Deze poëzie werd afhankelijk van de gebruikte taal vertaald (bijv. Franse gedichten of woorden worden niet vertaald). Volgens de Slowaakse traditie werden voor Duitse gedichten van Heine in het kader van het literair vertalen oudere vertalingen van verschillende vertalers gebruikt. Májeková vertaalde de andere Duitse en Nederlandse gedichten. Voor de vertaling van deze gedichten werkte zij met de Slowaakse dichter Viliam Turčány samen. In deze gedichten worden vele woorden in het Maleis gebruikt, deze woorden werden soms wel en soms niet vertaald.

Júlia Májeková beheerste zowel de uitgangs- als de doeltaal uitstekend. Dat bleek volgens Doležáleková uit de analyse van de vertaling van verschillende woordspelingen en van idioom. Ze vond meestal mooie en originele oplossingen voor het idioom maar ze gebruikte niet dezelfde middelen als de auteur. Het gebeurde slechts nu en dan, dat ze een idioom min of meer letterlijk vertaalde. Ze moet af en toe een kleine verandering maken, maar alle wijzigingen zijn gemotiveerd en functioneel. Bij wijze van uitzondering, als zij geen andere mogelijkheid had, gebruikte ze een omschrijving. Dat gebeurde in gevallen, dat zij geen Slowaaks equivalent voor een woord vond, bijvoorbeeld *armbesturen* vertaalde ze als *besturen die voor de armen zorgen*, of *Volenwijk* als *schip waar kinderen worden verkocht*.

Uit Doležáleková's onderzoek vloeit het voort, dat Májeková heel goed met stilistische nuances kon omgaan. Het is interessant, dat Májeková lange tijd de enige vertaalster uit het Nederlands in Slowakije was en er ontstonden later geen nieuwe versies van haar werken. Haar vertalingen werden daarom uit het oogpunt van het taalgebruik en de cultureel-maatschappelijke situatie beoordeeld. Zij had tijdens haar werk veel te maken met vele boeken en verschillende literaire teksten. Zij had tamelijk weinig mogelijkheden om in contact met nieuwe Nederlandse literaire werken te komen, naar Nederlandstalige landen te reizen en haar Nederlands ook praktisch te kunnen gebruiken. Op de grond van de nauwgezetheid van haar vertalingen blijkt dat

ze vertrouwd was met de Nederlandse en Belgische realia en dat ze nooit probeerde te "verslowaaksen" hoewel voor haar de Slowaakse taal centraal stond. De vertalingsmethode van Májeková beruste op de wijze van haar vertaling. Zij vertaalde eerst de woorden en daarna ook de inhoud en de betekenis.

6. lijst van de publicaties-Prof. Dr. František Kalda

1. VIK nizozemské deklinaci. In: *Časopis pro moderní filologii a literatury* 4, Praag 1914, p. 174-175.
2. Das niederländische drama. In: *Union*, 1914.
3. VIK nizozemské deklinaci. In: *Časopis pro moderní filologii a literatury* 4, Praag 1914, p. 174-175.
4. ámské písemnictví a jeho poměr k nizozemštině. In: *Osvěta*, Praag 1917.
5. Handboek der Nederlandsche Taal door Dr. Jac. v. Ginneken SJ (recensie). In: *Časopis pro moderní filologii a literatury* 6, Praag 1918, p. 171-174, 264-267, 406-411.
6. C. Louis Leipoldt. Příspěvek k dějinám jihoafrické řeči a literatury. In: *Časopis pro moderní filologii a literatury* 7, Praag 1921, p. 84-91, 157-165, 217-223, 284-288.
7. Západogermánská flexe se zvláštním zřetelem k nizozemštině. Praag 1921 (Habilitationsthese).
8. Vilém Kloos, Nederlandsche lyriek vanaf de dertiende eeuw tot 1880, verzameld door Th. E. C. Keuchenius, toegelicht door Dr/ D.C. Tinbergen (recensie van de recensie). In: *Časopis pro moderní filologii a literatury* 8, Praag 1922, p. 183.
9. P.H. v. Moerkerken, Nederlandsche vertalingen der Commedia. (Recensie). In: *Časopis pro moderní filologii a literatury* 8, Praag 1922, p. 183-185.
10. Nástin práce „Západogermánská flexe zejména rodového se zvláštním zřetelem k nizozemštině“. In: *Časopis pro moderní filologii a literatury* 9, Praag 1923, p. 51-56.
11. K významu zjednodušeného pravopisu nizozemštiny. In: *Časopis pro moderní filologii a literatury* 9, Praag 1923, p. 91-93.
12. Over den ontwikkelingsgang van de verbuiging der germaansche zelfstandige naamwoorden. 1923.

13. O vyučování Nizozemců češtině. 1923.
14. S-klanken en s-letters in 't Duitsch en Nederlandsch. Brussel 1927.
15. Historický nástin severských řečí. Bratislava 1929.
16. Beiträge zur deutsch-niederländischen Lexikologie. Xen. Prag. 1929.
17. Infinitiv dnešních jazyků germánských. In: *Sborník Filosofické fakulty Univerzity Komenského*, Bratislava 1929, pp. 1-16.
18. Poměr dánsko-šlesvický a holandsko-vlámský pod zorným úhlem ČSR. In: *Nové Čechy*, Praag 1929.
19. Zur niederländischen und deutschen Sagenepik des Mittelalters. Praag 1929.
20. Ortoepie a ortografie samohlásek a dvojhlásek v němčině a nizozemštině. In: *Časopis pro moderní filologii* 17, Praag 1931, p. 58-70..
21. Praeterito-praesentia v němčině a nizozemštině a vývoj jejich konjugačního systému. In: *Spisy Filosofické fakulty University Komenského*, Bratislava 1936, pp. 27-?
22. Vereinfachte Rechtschreibung oder vereinfachte Schriftsprache. In: *Linguistica Slovaca*, nr. 1-2, Bratislava 1939 – 1940.
23. Niet-schoolse herinneringen van een neerlandist. In: *Ons Erfdeel*, jg. 11, nr. 2, 1967, p. 97-100.
24. Indikativ a konjunktiv v němčině a nizozemštině. In: *Časopis pro moderní filologii* 26, Praag 1940, p. 64-67.
25. Druhá osoba v systému slovesné flexe nizozemské. In: *Listy filologické*, Praag 1940.
26. Zum System der niederländischer Mutae. In: *Linguistica Slovaca*, nr. 3, Bratislava 1941.
27. Zeit und Zahl des neuhochdeutschen un neuholländischen Verbuns. In: *Časopis pro moderní filologii, Philologica Pragensia*, jg. 38, nr. 5, Praag 1956, p. 61-64.
28. De Nederlandse vokalen en diftongen (met name „langdiftongen“). In: *Časopis pro moderní filologii*, Praag 1965.

6. 1. Praeteritopraesentia in het Duits en in het Nederlands en de ontwikkeling van hun conjugatie systeem (de analyse)²⁴

Dit werk werd door František Kalda in 1936 geschreven en daarna in 1937 schreef J. Janko de recensie van dit werk. Bij het schrijven van deze analyse inspireerde ik me op de recensie van J. Janko. Dat was niet makkelijk voor me, omdat deze recensie kwam uit het jaar 1923 en daarom kan deze recensie onverstaaanbaar lijken, bijzonders voor de leek.

Volgens mij de auteur probeerde als de belangrijkste expert om voor zijn studenten de Nederlandse taal te verduidelijken en hij wilde zijn rijke kennis en ervaringen aan zijn studenten overlenen. Volgens mijn vaststelling houdt Kalda zich onder andere bezich met de verschillende gevallen van de Nederlandse grammatica. In dit werk concreet verklaart hij niet alleen voor zijn studenten, maar ook voor het andere publiek de problematiek van de Nederlandse werkwoorden (de morfologische en vooral functionele zijde van de werkwoorden). Verder behandelt hij de conjugatie van de werkwoorden.

Eerst vermeldde Kalda over de vroegere methode en de vroegere ontwikkeling, die de specifieke tendentie had en over het eindelijke resultaat van deze methode. Daarna stelde de nieuwe methode met een veranderde structuur en tendenties voor. Deze structuur en tendenties zullen hoogstwaarschijnlijk niet veranderen. Daarna naar men zegt zal het verschil tussen de vroegere en de nieuwe methode uitsteken.

6. 2. Westgermaanse verbuigingen met speciale aandacht voor het Nederlands (de analyse)

Dit werk kwam uit in het tijdschrift voor moderne filologie en literatuur van het jaar 1923. Net als Kalda's andere werk *Over de betekenis van*

---

²⁴ Gegevens op basis van J. Janko, "Praeteritopraesentia v němčině a nizozemštině a vývoj jejich konjugačního systému" in: Spisy filozofické fakulty univerzity Komenského v Bratislavě, XXI.,1936,p.27

vereenvoudige spelling, kunnen wij dit werk ook als een van de oudere werken van deze taalkundige beschouwen. Het begrip van deze tekst voor mij was niet eenvoudig, ik moest deze tekst meermaals doorlezen om ik naar deze problematiek kan door te dringen, onder andere bevat de text vele vaakkundige woorden en afkortingen, die de leek niet goed kan begrijpen. Daarom veronderstel ik, dat dit werk vaakkundige glottisslag heeft. Het basis van dit werk is *Soustava* van Janko.

In dit werk constateert hij zich op de problematiek van de verdeling van de naamvallen met de achtervoegsels naar oorspronkelijke en soorten, consonanten, vocalen en hij brengt ons in kennis met de Middelnederlandse vocale vormen, met de verdeling van deze vormen. Kalda handelt dezelfde als in zijn andere werken, hij gebruikt een paar voorbeelden, maar niet alleen uit het Nederlands maar ook uit het Engels (het is zijn eerste werk, dat ik las, in dat hij ook het Engels gebruikt). Hij constateert dat het Nederlands in verband met deze problematiek eerder op het Duits lijkt, maar het Nederlands lijkt eveneens op het Engels. Dat was voor mij heel interessant, eerder dacht ik, dat het Nederlands meer gelijk met het Duits is. Dat is hoogstwaarschijnlijk individueel volgens bepaalde problematiek. Soms is het Nederlands dichterbij het Duits, soms bij het Engels. Kalda vermeldt ook over naamvallen met de achtervoegsels en de andere naamvallen. Uit de voorbeelden van deze problematiek vloeit voort dat het Nederlands anglofrieze trekken vertoont en het Nederland gaat nog verder dan het Duits. Op deze wijze drukte hij zich over het Nederlands uit. Ik denk, dat hij het Nederlands onder deze twee talen zag.

6. 3. Louis Leipold (de analyse)

Kalda's werk Louis Leipold is eigenlijk de analyse van Leipold's gedichten. De auteur stelt het Tsjechische publiek het Afrikaanse Nederlands voor en de grammatica. Hij hield zich ook met de andere dialecten bezig. In het besluit

vergelijkt Leipold's taal tot het schrijfnederlands samen. Volgens mij gaat het over een onderzoekwerk.

Kalda vermeldt hier niet alleen over het Zuid-Afrikaanse Nederlands maar ook over grammatica, geschiedenis en literatuur. De belangrijke bron was voor Kalda ook de volksletterkunde. De volkse dialecten beïnvloedden de kunst en officiële taal. Volgens mij was de studie van de ontwikkeling van het Afrikaanse Nederlands niet makkelijk, omdat de Zuid-Afrikaan de notities en brieven anders schreef, dan schreef hij voor de openbaarheid (daarna gebruikte hij het Algemeen Nederlands). Kalda hier ook vermeldt het belangrijke moment, wanneer de Hogenhout's spraakkunst ontstond in die werd de verschillen tussen het Nederlands en het Zuid-Afrikaans en de karakteristieke hoofdtrekken van het Zuid-Afrikaans beschreven. Hij koos deze auteur vooral omdat Leipold de volkse werken schreef en omdat hij volgens Kalda zijn taal een individualische glottisslag heeft.

De auteur onderzoekt Leipold's gedichten van de taalkundige en grammaticale zijden (bijv. Leipold naar men zegt gebruikte de eenvoudige spelling) en hier Kalda vermeldde een paar bapaalde voorbeelden. Hij schenkt vooral aandacht aan de verschijnselen die zich van het Algemeen Nederlands onderscheiden. Verder houdt hij zich eveneens met de klemtoon. Hij verschijnt de werkwoorden, ook anderen woordsorten, de samengestelde woorden etc. en verduidelijkt het opnieuw met de hulp van bepaalde voorbeelden. In het besluit publiceerde hij de resultaten van zijn onderzoek (bijv. Leipold's taal versterkte de medeweten over de superioriteit van het Algemeen Nederlands, Leipold's gedichten zijn gelijk Nederlands als de gedichten van de andere Nederlandse auteurs. Het werk is relatief omvangrijk.

6. 4. Indicatief en conjunctief in het Duits en in het Nederlands (de analyse)

In Kalda's verdere werk koos hij uit het brede grammaticale materiaal de vraag van de indicatief tot de conjunctief. Hij vergelijkt deze verschijnselen in het

Nederlands met deze verschijnselen in het Duits, die de dichtsbijzijnde aanverwante taal is. Volgens mij is dit werk voor iedereen bestemd, die de taal dagelijks goed wil gebruiken.

Eerst houdt hij zich met de conjunctief bezig, het blijkt zelfs alleen een paar archaische gevallen bijv. *leve de koningin!* (at' žije královna!), *het ga je goed!* (at' se ti vede dobře!), *de hemel beware mij!* (kéž mne ochrání nebesa!), *de duivel hale je!* (vem tě čert!), *verder zij erop gewezen* (dále budiž poukázáno na to), *moge hij slagen!* (kéž má úspěch!), *hij kwam, als ware er niets gebeurd* (přišel, jakoby se bylo nic nestalo). Hij verduidelijkt het gebruik van enige modale werkwoorden in het Duits en in het Nederlands (het werkwoord *zullen* naam men zegt de modale functie verloor en dit werkwoord werd later het hulpwerkwoord. Bij de vergelijking ontdekte hij verschillende verschillen van deze talen (bijv. De vorm van indicatief in het Duits overeenkomt niet goed met de conjunctiefvormen in het Nederlands. Verder wil hij het gebruik van het Duitse werkwoord *werden* verduidelijken, die voor het uiten van passief bestemd is en dit werkwoord met verbinding van bijvoegsel drukt een gesteldheid uit bijv. *er wird reich gerufen = hij wordt rijk geroepen*). Kalda constateert dat de optatief in het Duits een vrijere positie heeft dan de conditionalis die door verschillende andere vormen vervangen wordt, bijv. *sing. er lebe hoch! plur. hoch sollen sie leben!*

Het werk wordt met een citatie uit het boek *Deutsche Taschengrammatik* van Dr. Albrecht Keller beëinigd, die vooral voor de buitenlanders bestemd is. Aan het einde bewijst de auteur zijn vaststelling dat conjunctief praesentis en perfecti zich in bepaalde gevallen eerder voor de indicatief praesentis en perfecti moet terugtrekken dan conjunctief van praeteritum en plusquamperfectum.

6. 5. Over de betekenis van vereenvoudigde spelling (de analyse)

Deze tekst van Kalda komt uit tijdschrift voor moderne filologie en literatuur uit het jaar 1923, daarom het Kalda's ouder werk is. Het gaat over de analyse

van de lezing over de betekenis van vereenvoudige spelling. In dit werk houdt hij zich bezig (in tegenstelling tot zijn werk *Tot Nederlandse declinatie*, in die het over problematiek van gesproken Nederlands gaat) met de spelling. Volgens Kalda is spelling onvolmaakte uiting van levende woord.

Het is interessant, dat hier Kalda over „kroomtaal“ vermeldt. Het is naar men zegt de bijnaam van Afrikaanse Nederlands en deze bijnaam werd door de tegenstanders van dit taal uitgevonden. Daarom meen ik, dat Afrikaanse Nederlands in deze jaren minderwaardig was en Kalda wilde de positie van Afrikaanse Nederlands verbeteren.

In deze tekst loste hij de problematiek van de spelling volgens de principes van De Vries-Te Winkel's spelling en later verklaarde hij deze principes en noemde de voorbeelden (als in meerderheid van zijn andere werken) voor beter begrip van deze principes. Behalve de voorbeelden vanuit de spelling gezien, informeerde Kalda ons ook over feiten vanuit de geschiedenis van de ontwikkeling van de spelling. Daarom denk ik, dat deze tekst belerend is. Ik denk ook, dat meerderheid van Kalda's werken, die ik las, belerend zijn. Ik vind ook interessant dat in het begin de nieuwe spelling niet door de dagbladers geen lezers wilde verliezen. Ik veronderstel dat Kalda de vereenvoudiging van de spelling voor een zeer belangrijke moment van de Nederlandse spelling hield.

6. 6. Over de Nederlandse declinatie (de analyse)

Dit werk behoort bij Kalda's oudere werken (Dit werk is afkomstig uit het jaar 1914). Volgens mij gaat het over onderzoekswerk. Zijn werk weerspiegelt Kalda's oudere visie op bepaalde problematiek. In zijn werken houdt hij zich hoofdzakelijk bezig met de Nederlandse grammatica niet alleen in levende maar ook in gesproken vorm. Hij concentreert zich naar grammatica in gesproken Nederlands en vooral naar het gebruik van adjectieven en constateert, dat bij permanente ontwikkeling van grammatica in levende Nederlands tot permanente vereenvoudiging komt. Volgens mij lost hij hier

deze problematiek heel begrijpelijk op, zoals hij verschillende problematiek in zijn andere werken oplost, met behulp van bepaalde voorbeelden, maar hij gebruikt hier geen vergelijkingen met het Duits zoals hij in enkele werken gebruikt. Kalda, als de nederlandexpert voor verschillende ministeries en gerechten, behandelt het artikel van W. Van Helten, die een bekende professor op de universiteit in Groningen was. Hij geef een beeld van Helten's analyse b.v. Op welke manier schreef Helten de analyse (hij gebruikte een plaatsvervanger, deze plaatsvervangers worden hier in verschillende naamvallen bewezen en de auteur vermeldt de voorbeelden die de lezers tot beter begrip van deze problematiek helpen) en om welke reden schreef hij deze analyse (volgens Kalda was de aansporing tot de studie de permanente vereenvoudiging van grammatica in de spraak van intellectuelen).

Dankzij deze studie kunnen wij over de bepaalde grammaticale veranderingen in het gesproken Nederlands. b. v. over de ontwikkeling van het voornaamwoord van de 15 eeuw tot de 17 eeuw. Volgens mij wilde Kalda deze problematiek beter als Helten oplossen omdat hij veronderstelt, dat indien de openbaarheid over de grammaticale veranderingen in het Nederlands beter zullen informeren, dan zullen de mensen het Nederlands goed gebruiken. Hij wil dat behalen dat de mensen het gesproken Nederlands grammaticaal goed zullen gebruiken. Ik denk, dat deze analyse voor de openbaarheid een grote inbreng is.

6. 7. Ortoëpie en ortografie van klinkers en tweeklanken in het Nederlands en in het Duits (de analyse)

Omdat deze tekst van bekende taalkundige František Kalda van tijdschrift voor moderne filologie en literatuur uit het jaar 1931 komt, wij kunnen deze tekst eerder tot zijn nieuwere werken bijvoegen.

In deze belerende tekst houdt hij zich bezich met de problematiek van klinkers en tweeklanken in het Nederlands en in het Duits. Hij verklaart deze problematiek als in andere werken, die ik las, met behulp van bepaalde voorbeelden, in tegenstelling tot zijn enige andere werken vergelijkt hij het

Duits en het Nederlands en hij komt op de verschillende verschillen tussen deze talen op.

Interessant is zijn vergelijkingsmethode het Duits met het Nederlands, deze vergelijking is heel duidelijk, de gelijkenis van deze twee talen in enige gevallen is evident maar in andere gevallen zijn deze twee talen totaal verschillend of bepaalde verschijnselen bestaan alleen in het Duits en in het Nederlands niet en andersom. Hier komen ook bepaalde voorbeelden voor, met behulp waarvan hij deze twee talen kan vergelijken. Wij kunnen over de juiste uitspraak en de schriftelijke vorm van de bepaalde woorden in het Duits en in het Nederlands ervaren. Wij kunnen ook onder andere over het gebruik van de umlauten in het Duits en in het Nederlands, korte en lange klinkers, open en gesloten lettergreep, korte en lange tweeklanken, hij geeft een overzicht van de Nederlandse klinkers etc.

Volgens mij mening Kalda als nederlandexpert stelde goed in dit werk de problematiek van klinkers en tweeklanken niet alleen in het Nederlands maar ook in het Duits. Daarom denk ik, dat hij ook duitsexpert. In deze tekst van Kalda bevinden zich vele voorbeelden, dankzij deze voorbeelden kunnen de lezers de problematiek van spelling en uitspraak kennen en daarna kunnen zij de taal goed gebruiken.

7. Besluit

Aan het einde moet ik constateren dat prof. dr. František Kalda een zeer belangrijke persoon van de Tsjechische neerlandistiek was. Ik denk dat zonder deze persoon de neerlandistiek in Praag en in Bratislava veel later zou zijn opgericht. Kalda was niet alleen de oprichter van neerlandistiek in Praag en in Bratislava, maar ook een wetenschapsman, leraar, tolk en vertaler. Hij was heel ontwikkeld, hij ging school op het gymnasium en studeerde daarna germanistiek en klassieke filologie bij de Karelsuniversiteit in Praag. Hij is de auteur van belangrijke werken en wetenschappelijke onderzoeken. Hij schreef ook vele studies, recensies, referaten en beschouwingen. Hij streefde ernaar de Nederlandse taal voor het Tsjechische publiek te verklaren.

Ik meen dat het belangrijk was voor de Tsjechen die met de Nederlandse taal wilden kenismaken. Hij wilde verschillende grammaticale verschijnselen, de uitspraak en Nederlandse spelling verklaren. In zijn werken verduidelijkte hij meestal de verschijnselen met behulp van voorbeelden en vergeleek het Nederlands met het Duits. Bovendien interesseerde hij zich voor de Nederlandse en Vlaamse literatuur, Angelsaksische poëzie, hij schreef ook pedagogisch-methodische beschouwingen, studies over de Nederlandse koloniën, hij maakte notities van reizen naar Nederland en Engeland en vertaalde uit het Engels, Duits en Nederlands. Hij werd ook in Nederland beroemd en zijn persoon vormde de brug voor een goede verstandhouding en kennis tussen Tsjechen en Nederlanders.

Kalda's Slowaakse studenten hielden van hem, omdat hij opleiding voor deze studenten verleende, ondanks dat zij niet uit rijke gezinnen afkomstig waren. Kalda prefereerde de kennis en de vlijt van de studenten. Verder heb ik over concrete werken van Kalda gesproken bijv. *Westgermaanse verbuigingen met speciale aandacht voor het Nederlands*, Kalda vormde hier paradigmatische flexie voor de voornaamwoorden om het stamsysteem te vormen. Volgens mijn oordeel is dit werk een van de belangrijkste werken, omdat dit werk zijn habilitatie-dissertatie is. In het werk *Orthoëpie en orthografie van de klinkers*

en tweeklanken in het Duits en het Nederlands vergelijkt Kalda de klinkers in het Duits en in het Nederlands. *Indicatief en conjunctief in het Duits en Nederlands* is over het vraag van de indicatief tot de conjunctief en is bestemd voor allen, die de taal dagelijks willen gebruiken. Hej is de auteur van vele verdere interessante en beroemde werken en naar men zegt de belangrijkste literair-historische studiën bijv. zijn dissertatie *Lessings Prenzipe in Kleisos und Leuthilds Penthesilea*. Kalda was erg veelzijdig, hij werkte in verschillende vakken (als de medewerker in de *Naučné slovníky*, als externe werker voor verschillende ministeries, als Nederlandexpert etc). Hij wilde dat ook Nederlands iets over de Tsjecho-Slowaakse republiek, de taal, cultuur en Tsjechoslowaken ervoeren. Deze belangrijke man was eveneens de lid van verschillende verenigingen en raden. Hij beïnvloedde zijn studenten en medewerkers en enige traden in zijn sporen (bijv. Olga Krijtová, Júlia Májeková). Ook zijn opvolgers in Praag kozen zijn richting- filologie en historische linguïstiek (Bohumil Trnka). Hij nam de vakgroep neerlandistiek na Kalda's vertrek naar Bratislava in 1927 over.

In Bratislava werd de Duitse en Engelse filologie in 1927 opgericht. Daarentegen in Praag werd de vakgroep neerlandistiek aan de Technische hogeschool al in 1918 opgericht. Het is interessant, dat de Praagse vakgroep onafhankelijk van de Duitse vakgroep in Leipzig begon te bestaan. Kalda wilde hoogstwaarschijnlijk dat de neerlandistiek in Praag vroeger was. Dankzij Kalda lukte het om het Nederlands op het niveau van het Engels en Duits te stellen. Alleen in Praag, niet in Bratislava was het mogelijk sinds 1968 Nederlands als hoofdvak te studeren. Sinds 1997 kan dit ook in Bratislava en Olomouc, sinds 1999 ook in Brno.

Het aantal studenten van de Nederlandse taal in Praag en in Bratislava schommelt tussen de 20-30 studenten per twee tot drie jaar (bijv. in jaar 2007 begonnen 30 nieuwe studenten in Bratislava te studeren en in Praag in deze tijd begonnen 20 studenten te studeren. Tot nog toe plent alleen Olomouc (sinds 2004) jaarlijks met ongeveer 30 studenten. In ons jaar (2001/2002) begonnen

ook ongeveer 30 studenten, maar enkele van deze studenten hebben de studie niet afgemaakt.

8. Bronnen:

- Engelbrecht, W.: 150 yaers of Netherlandism in the Czech Republic: Kustik, M.. a kol.: Niederlandism na Šlasku i w krajach ościennych, Wroclav, 2003
- Engelbrecht, W.: De draad weer opgepakt. Nederlands in Bratislava en Olomouc, Neerlandia 98 (1994)
- Růžičková, J.: Het Nederlands in Praag, Ons Erfdeel 37.4 (1994)
- Terray, E.: In memorim prof. František Kalda, Germanica Bratislavensia, 1969
- Engelbrecht, W.: Neerlandica III. Aspecten van de extramurale neerlandistiek, Olomouc, 2008
- Tsjechisch Bureau voor Statistiek ČSÚ, 30 september 2008
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Praha> (8.2.2009)
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Univerzita_Karlova (15.2.2009)
- <http://www.ff.cuni.cz/dok/historie.php> (15.2.2009)
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Univerzita_komensk%C3%A9ho_v_Bratislav%C4%B9 (2.3.2009)
- <http://uniba.sk/index.php?id=253> (2.3.2009)

9. Resumé

In het Tsjechisch:

Zvolit si téma bakalářské práce pro mě nebylo příliš jednoduché. Věděla jsem, že by se toto téma mělo týkat historie, protože historie mě vždy zajímala. Výhodou bylo, že jsme si mohli vybrat v podstatě jakékoliv téma týkající se Nizozemského jazyka, kultury a Nizozemí samotného. Měla jsem v hlavě několik témat, ale pořád jsem neměla jasnou představu o čem přesně budu psát. Bohužel jsem nebyla na semester v Nizozemí, kde mnoho mých spolužáků shromažďovalo zdroje pro svou práci. Ti měli podle mě výhodu. U nás v Česku je podle mě množství zdrojů omezený. Nakonec mi Doc. Engelbrecht navrhnul zpracovat téma- František Kalda (1888-1969) a počátky nederlandistiky v Československu. Musím se přiznat, že o nederlandistice v Praze ani v Bratislavě jsem z počátku moc informací neměla, proto pro mě tohle téma nebylo příliš jednoduché.

Přestože plán jak postupovat jsem měla, ukázala se práce náročnější než jsem očekávala. Nejdříve jsem shromažďovala materiály k jednotlivým kapitolám mé práce. Velkou část materiálů mi naštěstí poskytl vedoucí mé práce Doc. Engelbrecht. Hlavně bylo potřeba shromáždit co nejvíce materiálů o ústřední postavě mé práce- Prof. dr. František Kalda (o jeho životě, dílech a vědecké činnosti). Byl velice významnou osobností Československé nederlandistiky. Seznámil českou veřejnost s nizozemskou literaturou, jazykem, gramatikou a výslovností.

Poté jsem mohla pokračovat dále a zabývat se nederlandistikou v Bratislavě a v Praze. V mé práci se také zmiňuji o žácích Kaldy (Olga Krijtová, Júlia Májeková). V závěru jsem se zabývala analýzami některých Kaldových děl.

Tato práce pro mě byla, co se rozsahu a obsahu týká, něco nového a neměla jsem ponětí, jak bude náročná. Na druhou stranu jsem se dozvěděla informace, o kterých jsem neměla dříve ani tušení. Tato práce mi dala možnost psát o tématu, které mě zajímá.

In het Nederlands:

De verkiezing van dit thema van mijn bachelorwerk was voor mij niet eenvoudig. Ik wist, dat ik wil, dat dit thema iets met geschiedenis te maken heeft, omdat ik me voor geschiedenis altijd interesseerde. Het voordeel voor ons was, dat wij in wezen iedereen thema's kunnen kiezen, die iets te maken met Nederlandse taal, cultuur en Nederlands heeft. Ik had in mijn hoofd een paar thema's, maar steeds heb ik niet de duidelijke voorstelling over zal ik schrijven. Helaas was ik niet een semester in Nederlands, wanneer mijn studiegenoten de bronnen voor de bageloorscriptie verzamelden. Deze studiegenoten hadden volgens mij het voordeel. Bij ons in Tsjechië is volgens mij een begrensd aantal bronnen. Tot het eind Doc. Engelbrecht bood me het thema te bewerken- František Kalda (1888-1969) en het begin van de neerlandistiek in Tsjechoslowakije. Ik moet erkennen dat ik over Praagse en Bratislaafse neerlandistiek aan het begin niet meer informatie had, daarom dit thema voor me niet eenvoudig was.

Hoewel ik een plan van de werkwijze had, bleek het werk vereisender dan ik verwachtte. Eerder verzamelde ik de nodige materialen tot de enkele hoofdstukken van mijn werk. Dankzij de begeleider van mijn scriptie Doc. Engelbrecht die me een groot deel van de bronnen leende, kon ik toch werken. Vooral werd het nodig de meest materialen over de hoofdpersoon van mijn werk prof. dr. František Kalda verzameld (over zijn leven, zijn werken en wetenschappelijke werkzaam). Hij was heel belangrijke persoon van de Tsjecho-Slowakse Neerlandistiek. Hij maakte het Tsjechische publiek met de Nederlandse literatuur, taal, grammatiek en uitspraak.

Daarna kon ik verder vervolgen en hield ik bezig van de neerlandistiek in Praag en Bratislava (beide werden sterk met de persoon van František Kalda verbonden). In mijn scriptie noemde ik over de Kalda's volgelingen (Olga Krijtová, Júlia Májeková). In het sloot hield ik bezig met enkele Kalda's werken. Ik maakte de analyses.

Dit werk was voor mij, wat heeft iets te maken met de omvngen en inhoud iets nieuw en ik heb geen begrip hoe zal dit werk veelusind zijn. Aan de andere kant, ervarde ik de informatie, over die eerder geen vermelden had. Deze scriptie gaf me de mogelijkheid over het thema te schrijven, die voor me interessant is.

In Engels:

The choice of the theme of my bachelor's work wasn't easy for me. I only knew that this theme should be concerned with history because I was always interested in it. It was the advantage that we could choose basically any theme concerned with Dutch language, culture or Holland as well. I was thinking about more themes but I couldn't clearly imagine what should I exactly write about. I unfortunately wasn't in Holland for a term where my schoolmates accumulated the infos for their work. I think they had an advantage in it. In Czech republic there are not enough sources. Doc. Engelbrecht proposed me to work on a theme Frantisek Kalda (1888-1969) and beginning of Netherlandistic in Czechoslovakia. I must admit that I didn't have much infos about the Netherlandistic in Prague and Bratislava, that's why it wasn't easy for me.

Although I had a plan how to progress, the work was more difficult than I expected. First of all I collected all materials to each chapters of my work. I also got the big part of materials from Doc. Engelbrecht. It was need to have utmost of materials about the main character of my work - Prof. Dr. Frantisek Kalda (about his life, publications and scientific activities). He was a very significant character of czech Netherlandistic. He introduced to the public Dutch literature, language, grammar and pronunciation.

Then I could go on and handle with Netherlandistic in Bratislava and Prague. I also allude to Kalda's pupils (Olga Krijtova, Julia Majekova). In the end of my work I analysed some of Kalda's publications. This work was for me something new, speaking about its content, and I didn't know in advance how it will be difficult. In the other side I got such infos I have never had any idea before about.

This work gave me a chance to write about the theme I am interested in.

Anotace bakalářské diplomové práce

Jméno autora: Veronika Kubešová
Název university a katedry: Univerzita Palackého Olomouc, filozofická fakulta, katedra nederlandistiky
Název práce: František Kalda (1888-1969) a počátky nederlandistiky v Československu
Jméno vedoucího práce: Doc. Dr. Wilken Engelbrecht, cand. litt.
Počet titulů použité literatury: 5
Klíčová slova: de Nederlandse taal, de ontwikkeling, de vakgroep, neerlandistiek, het werk, verklaren, onderstellen, bezighouden

Stručná charakteristika práce

Tato práce se zaměřuje na osobnost Prof. dr. Františka Kaldy, na jeho život a díla. Dále je v ní popsáno založení nederlandistiky v Praze a v Bratislavě a je zde také zmínka o významných osobnostech, které se na tomto založení podíleli nebo mají něco společného s další činností těchto kateder (např. O Júlíi Májekové, Olze Krijtové a Přemyslu Janotovi. V závěru práce jsou rozebrána některá významná díla Františka Kaldy.